

REVISTA ECONOMICĂ.

Organ financiar-economic.

Organul oficial al „Solidarității”, asociațiune de institute financiare ca însoțire.

Apare odată pe săptămână.

Membri ai asociațiunii „Solidaritatea” sunt:

„Agricola”, (Ecica), „Agricola”, (Hunedoara), „Agricola”, (Lugoj), „Agricola”, (Sebeșul-săsesc), „Albina”, „Ardeleana”, „Arieșana”, „Arina”, „Armonia”, „Astra”, „Auraria”, „Aurora”, (Baia-mare), „Aurigeana”, „Băndăna”, „Banca Poporală” (Caransebeș), „Banca Poporală”, (Dej), „Banca Poporală”. (Arpașul-inf), „Beregsana”, „Berzovia”, „Bihoreana”, „Bistrițana”, „Boșana”, „Brădetul”, „Buciumana”, „Cassa de împrumut ca însoțire”, (Bicaz), „Cassa de păstr.”, (Mercurea), „Cassa de vâstr.” (reuniune), (Sălște), „Câmpiana”, „Cârțișoreana”, „Ciacorana”, „Chiorana”, „Chiseteiana”, „Codreana”, „Comuna”, „Concordia”, (T.-Uzâin), „Cordiana”, „Coroana”, (Bistrița), „Coroana”, (Timișoara), „Corvineana”, „Creditul”, „Crisana”, „Cugiereana”, „Detunata”, „Doina”, „Drăganul”, „Dundreana”, „Economia”, (Cohalm), „Economul”, „Făgețana”, „Fortuna”, „Frățietatea”, „Furnica”, „Geogeană”, „Grănițerul”, „Hațegana”, „Hondoleana”, „Hunedoara”, „Insoțire de credit”, (Vestem), „Inst. de credit”, (Mehadia), „Isvorul”, (Sângeorgiu), „Isvorul” (Sebeșul-inf.), „Iulia”, „Jiana”, „Lăpușana”, „Ligediana”, „Lipovana”, „Luceafărul”, „Mărgineana”, „Mercur”, „Mielul”, „Minerva”, „Munteana”, (Corniareva), „Murășiana”, „Murășianul”, „Nădlăcana”, „Nera”, „Noiana”, „Oleana”, „Oraviceana”, „Orientul”, „Piatra”, „Plugarul”, (Cacova), „Plugarul”, (Săcădate), „Poporul”, (Lugoj), „Porumbăceana”, „Progresul”, „Raco’ana”, „Reun. de împr. și păstrare”, (Ilva-mare), „Riureana”, „Săcana”, „Sătmăreana”, „Sebeșana”, (Caransebeș), „Sebeșana”, (Sebeșul-săsesc), „Selăgeana”, „Sentinela”, „Șercășiana”, „Silvania”, „Șoimușana”, „Someșana”, „Speranța”, (Hosman), „Steaua”, „Tărnăveana”, „Tâbleșana”, „Timișana”, „Ulpiana”, „Unirea”, „Vatra”, „Victoria”, „Viitorul”, „Voileana”, „Vlădeasa”, „Vulturul”, (Sănmărtin), „Vulturul” (Tășnad), „Zărândeana”, „Zlăgheana”.

Prețul de prenumărare:
pe 1 an K 12—, pe 1/2 an K 6—.

Redactor responsabil:
CONSTANTIN POPP.

Taxa pentru inserțiuni:
de spațiul unui cm² câte 10 tileri.

Chestiunea însoțirilor de credit.

Chestiunea însoțirilor devine din ce în ce tot mai de importanță la noi, — numărul lor începe a crește, și precum vedem azi că mereu se ivesc bănci, societăți pe acții, tot așa vom vedea nu peste mult, că se ivesc în mod sporadic însoțirile. Timpul o aduce cu sine. Insuși poporul să desvoaltă la sate, vede în vecini rezultatele unor întovărășiri și pretinde și el. Este caz unde fruntași de țărani, nu inteligența conducătoare, au umblat și au pus la cale alcătuirea de tovărășie.

Dintre însoțiri mai lățite până acum sunt la noi băncile sătești sistem Raiffeisen. Ei și explicabil. Țăranul simte ușurința, ce i se face primind banii acasă, fără a mai perde vremea pe la bănci, deschizând ușile și căciulindu-se la domni, — vede mai departe, că cu aceleași procente, tot așa de ieftin capătă banii, vede că și timpul până ce ajunge la ei e mai scurt, ba și replătirile le poate face mai cu răgaz, așteptându-l însoțirea timp mai lung, necauzându-i spese ca băncile cele mari, cari toate se silesc a nu prea aveă împrumuturi restante. Dar peste toate acestea simte apoi țăranul binele, ce să revarsă asupra sa din fondul câtus de cât adunat de însoțire. Amintesc numai cazul însoțirii din Apoldul mic (lângă Sibiu) existentă de 14 ani, care cu finea anului trecut și-a ridicat fondul de rezervă

și binefaceri la suma de K 7,500, din care acum se pune la cale o grădină comună de viță de vie, așa că membrilor să li-se distribuie vițe, iar prețul să-l solvească numai la culegerea recoltei prime. Alte însoțiri din fondul adunat ajută școli, săraci, etc. Buzătățile acestor fonduri încă sunt o îmbărbătare pentru punerea la cale a însoțirilor.

Predispoziție se vede și la poporul nostru pentru tovărășii. Chemarea însă a celor ce au să-i dirijeze destinele economiei e să se cugete la soartea acestor tovărășii. Va trebui cugetat la alimentarea lor, și dacă din vreme nu se vor întreprinde pași în această direcție, nu e eschisă căința. Centrala regnicolară din Pesta a însoțirilor de credit oferă tovărășiilor bani cu procente foarte reduse, mai reduse ca toate băncile noastre. Tendința îi este ca să câștige în rețeaua sa tovărășiile românești, să înființeze chiar de acestea. Urmarea va fi apoi intrarea unui element străin în organizația noastră economică. Băncile noastre de altcum sunt ferite până azi de această ingerință, mulțumită spiritului încordat de contrarietate între poporul nostru și cel cu pretenții de dominare, așa că la toate ocaziile ne putem mândri cu economia noastră financiară, că e pur națională. Aceasta mândrie sigur o vom susține mai departe, — va trebui însă să o trecem și în viața tovărășiilor.

E și de desaprobat împintenarea, ce s'a pornit în Bihor și Sătmăr pentru alcătuirea tovărășiilor prin centrala „Hangya”. Admi-

nistrarea, conducerea aceloră dacă, nu azi, mâne e ungurească,*) asupra activității, asupra menirii, distribuțiilor din fondurile aceloră, ba chiar asupra membrilor va dicta cutare notar sau pretor, primpretor împinteuat; de acele însoțiri vor legă acțiuni politice, contrare aspirațiilor noastre. Cu tot dinadinsul pentru noi e de desaprobat înființarea tovărășiilor prin concursul centralei pestane amintite și în această direcție deja cunosc caz concret unde conducătorii și-au priceput chemarea și au desmântat poporul dela concursul său pentru o așa tovrășie contemplată; l-au făcut chiar de și-a retras subscrierile pentru părțile fundamentale.

Stând, după cum se poate constată din mișcările zilnice, în tața unei acțiuni aplicate spre înfrățirea forțelor și a muncii, spre întovărășiri, va trebui să cugetăm cum am zis la alimentarea acelei mișcări, la directiva ei. Aceasta după cum indestul am accentuat nu se va putea altcum, decât prin introducerea unei conduceri centrale. Nu va putea fi însă aceea în mâinile unei bănci existente, sau a uneia, ce anume s'ar înființa, care să dea tovrășiiilor sătești și capitalele necesare, ci va fi o instituție de directivă și control, în chipul și forma „Solidarității“, ba chiar în cadrul acesteia. Aceasta prea ușor ar putea luă în mână și chestia însoțirilor. Activitatea acestui organ s'ar împărți în două secții: secția băncilor și secția însoțirilor și astfel am ocoli spesele și spargerea de cap cu înființarea unei centrale, dar am ajunge la planul pus, ca la „Solidaritatea“ să se introducă birou permanent, cu funcționari stabili, cari apoi ar face și serviciile proiectate ale unui birou de informațiune. La suportarea speselor acestui organ de control, vor avea să contribuie și însoțirile. Prin aranjamentul acesta am ajunge să concentrăm trei lucruri, nu străine unele de altele, în biroul permanent al „Solidarității“, cruțând truda, spesele și nemulțumirile, ce s'ar mai produce prin o centrală independentă a tovrășiiilor, care sigur va avea în plan și mijlocirea de credit pentru însoțiri, ceea ce nu gratuit o va face, ci iarăș după câștig umblând, dând ansă la nouă concurență față de băncile existente.

Organul central de directivă va avea prin bărbați de specialitate trimiși la sate după sistemul practicat de Sași, să pună la cale în locul unde băncile noastre n'ar fi în stare, înființarea de însoțiri de credit, tovrășii de orice natură acomodată pentru

împrejurările noastre, să le exopereze creditul necesar, să le isprăvească trebile de contabilitate, iar în ale conducerii să le stea la dispoziție cu statul cuvenit. Prin această procedură de sine înțeles nu s'ar delătură intențiunea binevoitoare a „Asociațiunii“ sau „Reuniunii agricole române din Sibiu“ de a înființa tovrășii, cari se înțelege vor avea să treacă sub scutul organului central al tovrășiiilor.

Am zis că organul central al tovrășiiilor ar avea să pună la cale înființarea de tovrășii acolo, unde băncile noastre nu o fac asta. Am voit prin aceasta să nu detrag o datorintă, sau chiar un drept al băncilor noastre. Fiecare din ele își are raionul său, din care își recrutează clientela. Fiecare din ele are interes ca în raionul ei singură să lucre. E justă această pretenție. E acceptabilă cu atât mai vârtos, căci știm că toate băncile noastre mai mult sau mai puțin jertfesc pentru scopuri publice, susțin apoi familii întregi, deci n'ar fi corect, ca și pe calea însoțirilor să se concureze. Organul central ar avea să știricească dela fiecare bancă, că e aplicată și în stare să înființeze în cercul său de activitate însoțiri și că le poate alimenta cu capitalul recerut, iar întru cât banca respectivă ar fi gata la așa ceva, va avea numai directiva să o primească dela centrală. Banca, ce înființează tovrășiiile trebuie apoi și lăsată ca ea să le și aprovizioneze, se înțelege cu procent redus. Intrucât nu va fi în stare, sigur cu concursul centralei, va recurge la altă bancă mai apropiată și ieftină.

Prin înființarea de însoțiri de credit băncile noastre ajută la bunăstarea poporului, desvoaltă spiritul de asociare și ajutor împrumutat, au deci un câștig moral, ajung însă și la câștig material, plasează bani siguri, căci toate tovrășiiile sunt bazate pe garanția nelimitată a membrilor, câștigă cambii foarte bune la reescont, eventual câștigă depuneri spre fructificare și altele ..

Bine ar fi ca înființarea și conducerea tovrășiiilor să o ia asupra sa „Solidaritatea“, având însă să lase voie băncilor, cari pot și voiesc, să înființeze tovrășii sub egida ei, dar bineînțeles numai în raionul lor, ca astfel să nu se nască concurență și pe această cale. Concurență destulă au băncile cele vechi prin înființarea celor nouă, dar au apoi destulă și prin politica băncilor noastre mari de a înființa la filiale. Râvna de câștig merge foarte rapid, așa că zi de zi vedem ivindu-se câte o fiială a „băncilor matere“, cu gândul poate să repare politica greșită

*) E deja azi ungurească — administrația.

a trecutului, care n'a știut să extindă așa tare „matera“ prin filiale și uitându-și de hotărârile „Solidarității“, cari opresc concurența. Ar fi păcat strigător la cer să ajungem acolo să ne concurăm și prin înființarea de tovărășii. Ar fi o greșală mare, jignitoare dacă unul din cele mai mari institute de bani ce le avem, precum se svonește, ar începe acum o politică de a pune la cale printre Români din diferite părți însoțiri de credit. S'ar vedeă fățiș scopul lui de a lua terenul băncilor existente, mai mici, ar ieși la iveală tendința spre câștig. Urmarea va fi desarmarea băncilor mai mici, iar scopul nobil al însoțirilor s'ar ridiculiză, am demoraliză poporul, am decădeă în concurență oarbă și am ajunge la minunea de a aveă chiar în o comună câte două însoțiri de credit românești.

Trebue lăsat, ba trebue moralicește impus prin organul superior de control, ce-l avem, ca băncile existente să înființeze, susțină și conducă în raionul lor însoțirile. Cele ce nu se vor acomoda acestei impunerii, — dacă disciplina e de model, — vor trebui să se supună la o amendă, ce s'ar puteă dictă pentru cutare scop public.

Se ivise și părerea de a sugruma tendința de a înființa însoțiri și tovărășii. Acea părere, dupăcum s'a și răspuns, nu e bazată, căci cele puține ce le avem, au dat rezultat destul de multămitor. Dacă nici pe această cale nu vom inzistă la o organizație economică la sate, terenul ni-l vor ocupa străinii, vom lăsa avutul și creșterea poporului nostru în mâni străine, dar apoi vom aveă să ne ispășim greșeala.

Mercurea.

Oct. Sglimbea.

Banca de asigurare românească.

Încă în Februarie a. c. membrii „Solidarității“ și bărbații fruntași ai vieții noastre publice au fost puși în curent, prin un raport special, cu stadiul în care se află atunci chestiunea societății de asigurare. Conform celor comunicate în acel raport se știe, că deși chestiunea peste tot eră lămurită din toate punctele de vedere și deși asupra posibilității înființării și succesului întreprinderii nu mai eră nici o îndoială, totuș direcțiunea „Solidarității“ a decis ca înainte de a lua o poziție definitivă în această chestiune, secretarul ei să studieze și raporteze asupra cauzelor, cari au zădărnicit progresul unor societăți de asigurare înființate în timpul mai nou, special în ultimele două decenii. Aceasta s'a și întâmplat și astăzi suntem în poziție a raportă celor interesați, că secretarul însoțirii noastre, conformându-se mandatului primit, în decursul unei trecute a adunat în Budapesta și Viena un important

material menit să lămurească și mai bine și să completeze definitiv raportul său cu privire la înființarea bancă de asigurare. Materialul adunat e în prelucrare și va fi prezentat și debătut în proxima ședință a direcțiunii „Solidarității“, după care va fi dat și publicității. Și până atunci putem anticipa că — după informațiunile luate — cauzele nesuccesului societăților de asigurare, cari n'au putut prospera sunt aproape exclusiv de ordin individual și că ele nu se pot generaliza. Cauzele acestea se reduc cu deosebire la două împrejurări: sau lipsa de pricepere, de cunoștințe speciale și lipsa de praxă a conducătorilor sau apoi administrația rea, mania de a face afaceri multe și solide și cheltuielile fără socoteală. În raportul secretarului „Solidarității“ se vor dovedi, toate acestea până în cele mai mici amănunte. Se va arată însă și astfel de exemple prin cari se va dovedi că chiar și societăți, cari au început-o rău și fără calcul, prin câte o reorganizare temeinică de oameni și acțiune s'au putut reculege așa, că azi sunt în plină prosperitate. Iar acele din societăți, cari din capul locului au fost puse la cale de oameni serioși și conduse cu pricepere și cruțare, n'au întimpinat niciodată greutăți pe cari să nu le poată învinge, ci s'au consolidat și întărit dela prima lor pășire în public, dobândind rezultate din an în an tot mai evidente.

Credem că noul raport al secretarului „Solidarității“, bazat nu numai pe studiile proprii, ci și pe colaborarea unor distinși oameni de specialitate, ne va întări și mai mult convingerea că la noi și prin noi o bancă de asigurare va aveă un viitor destul de sigur și frumos. E o convingere aceasta căreia i-s'a dat expresiune deja și până acum prin mai multe epistole primite în această chestiune, la biroul „Solidarității“ dela mai mulți fruntași ai vieții noastre publice, cum și dela unii oameni de specialitate, cari deși străini de noi, urmăresc cu interes acțiunea noastră. Atât pentru informarea publicului nostru.

* * *

O învinuire nedreaptă.

Confratele nostru „Tovărășia“ din Orăștie înregistrând în numărul său ultim știrea despre deschiderea filialelor resp. agenturilor „Albinei“ în Murășorheiu, Mediaș, Elisabetopole și Sănmiclașul-român, află în aceasta o călcare a hotărârii „Solidarității“, conform căreia fiecare bancă este ținută să-și îngrijască afacerile în cercul său de activitate. Ar voi totodată să știe, dacă conducătorii „Albinei“ socotesc și din punct de vedere național-economic calea apucată de cea mai bună și să nu aibă ei cunoștință despre „fondări“ și „părtași“? „Pentru moralul public — zice „T.“ — ar fi bine să nu ajungem cu hotărârile „Solidarității“: să le avem scrise, — dar să nu le ținem. Căci aceasta ar fi a doua „Lege de naționalități!“

Învinuirea este nedreaptă, iar întrebările sunt puse prea ușuratic și fără cunoștință de cauză.

Fixăm înainte de toate, că „Albina“ deja în primii ani ai existenței sale și-a extins activitatea peste toate ținuturile locuite de poporul nostru. Cercul ei de afaceri prin urmare nu este și nici nu poate fi restrâns acum ulterior la un anumit teritor, cum este al celorlalte, chiar și al celor mai mari bănci ale noastre. Ea a fost și va trebui considerată ca un institut cu caracter general, care nu numai că n'a intrat în raionul de operațiune al altor institute ale noastre, ci din contră alimentându-le pe acestea cu credit a cedat de bună voie teritoriile ocupate și dominate mai înainte exclusiv de ea, surorilor sale mai mici, întemeiate cele mai multe cu sprijinul moral și material al ei. Unde „Albina“ s'a etablat în timpul din urmă cu câte o sucursală sau agentură a sa, ea nu s'a prezentat ca un concurent iloyal, ci tocmai la intervenția factorilor competenți din părțile locului, ca *salvatoare* a unor situații devenite insuportabile și primejdioase chiar, atât pentru sine ca creditor, cât și pentru obște, ca debitor. Așa a fost la Lugoj, la Mediaș, la Sănmărtin și la Elisabetopol. Iar augmentarea agenturii din Murașoșorheiu și deschiderea noii agenturi din Sănmiclașulmare au fost reclamate de adevărate trebuințe reale, fără ca prin ele să fie jignite interesele altor institute de bani ale noastre.

Ce privește „fondările“ și „părtașile“ abia vom afla institut mai de seamă al nostru, la înființarea căruia primul nostru institut financiar să nu fi participat în măsură mai mare sau mai mică, încât credem că nu exagerăm dacă susținem, că azi ea are în portofoliul său mai multe „acții dela alte bănci“ decât celelalte toate împreună.

Și-a făcut deci și în direcția aceasta datorința în măsura în care i-a dictat-o prudența și și-o va face de sigur și în viitor, față de institutele, cari isvoresc din o trebuință de interes obștesc și nu personal.

Legea de asigurare.

(Continuare).

CAPITOLUL II.

Despre asigurarea de daune.

§. 463. O transacțiune la care cineva se obligă, ca drept o contravaloare (premiu, primă) să restituie unei anumite persoane desavantajul material încercat prin o anumită întâmplare este privită drept afacere de asigurare.

Cine se obligă la restituirea daunei, este asiguratorul; acela, în beneficiul căruia s'a contractat despăgubirea, este asiguratul.

§. 464. Obiect al asigurării poate fi tot ce pentru asigurat are o valoare cifrabilă în bani.

Asiguratul poate fi dar numai acela, pentru care obiectul asigurat are o valoare în bani (C. 5252/82), astfel proprietarul (C. 654/83), chiriașul și arăndașul (C. 650/88). Acela, căruia i-s'a dat obiectul spre păstrare și care poartă rizicul (C. 1612/93), speditorul (C. 1622/95), creditorul cu amanet, cumpărătorul, înainte de ce i-s'a predat lui obiectul (C. 753/84, C. 4/87), conproprietarul, chiar și pentru partea celuiialt (C. 546/90, 578/90, 192/94, 1673/94).

§. 465. Afacerea de asigurare dă loc la nulitate:

1. Când ea s'a încheiat cu privire la o astfel de pagubă, care s'ar putea naște pentru asigurat dintr'o făptuire nepermisă, pe care asiguratul sau o a treia persoană, care ar încheia afacerea de asigurare a avut intenția să o săvârșească.

2. Când întâmplarea, contra căreia se caută asigurare s'a implinit încă la încheierea afacerii, despre ceea ce asiguratul sau partida contrahentă au avut cunoștință, sau când asiguratul deja știuse, că întâmplarea nu mai poate să aibă loc.

3. Când contractul de asigurare nu corăspunde cerințelor stabilite în această lege.

§. 466. Afacerea de asigurare se poate încheia și în interesul unei a treia persoane, și anume cu consensul și numirea acesteia sau și fără știrea și numirea ei. În cazul din urmă, în contract trebuie să se amintească apriat, că drept asigurat se consideră proprietarul poliței, pe care îl privește eventuala daună.

Se consideră, că transacția s'a încheiat în interesul contrahentului, când din contractul de asigurare nu reese contrarul.

§. 467. Cine încheie o afacere de asigurare în interesul unei a treia persoane, fără să fie autorizat la aceasta, garantează personal pentru prima de asigurare.

Dacă suma primei se achită la termen, o acceptare ulterioară a asigurării și atunci are efect de drept, când ea s'a făcut chiar și după ce întâmplarea s'a implinit.

Că contrahentul are drept de regres față de asigurat, atarnă de referințele lor de drept în care se găsesc reciproc sau trebuie judecat după regulile procedurii fără mandat. (C. 7582/91, 7468/92).

§. 468. Afacerea de asigurare, ca să aibă valoare de drept, este lipsă de un contract în scris. Polița emisă prin asigurator, sau înregistrarea ofertului de asigurare ca acceptat în cărțile asiguratorului sunt egale cu un contract scris.

Înregistrarea se consideră de efectuită, dacă asiguratorul nu a refuzat în timp de 48 de oare, calculate dela primire, ofertul de asigurare.

În acest caz asigurarea începe la oarele 12 din zi a zilei ce urmează după trimiterea sau predarea ofertului de asigurare.

Dacă ofertul de asigurare se leagă de o condiție, această condiție încă trebuie să se facă în scris. (C. 7871/87).

Coala de întrebări (chestionarul) umplut cu ocazia dr. sării ofertului de asigurare face parte constitutivă a ofertului (C. 1262/88).

Agentul de asigurare de regulă este a se considera ca persoană, care nu este autorizată din partea asiguratorului pentru încheierea de transacțiuni de asigurare. (C. 5519/84, 1788/93). Declarațiile făcute agentului, însă nefixate în ofert, nu se pot valida față de asigurator, dacă acelea nu i s'au comunicat acestui din urmă. (C. 1177/82, 230/84, 358/85, 1110/86, 43/86, 828/90). Promisiuni făcute prin agent, în contradicție cu condițiile de asigurare, nu leagă pe asigurator (C. 505/84, 950/90). Dacă ofertul s'a dresat numai în parte sau nu s'a dresat de loc prin asigurat, atunci agentul este a se considera, ca plenipotențiat al asiguratului, nu al asiguratorului. Iar o umplere a ofertului care nu ar corespunde dorinței asiguratului, nu se poate valida față de asigurator. (C. 1397/89, 1250/95, 1315/96, 5062/98). Agentul nu este îndreptățit, fără plenipotență specială, să încasseze prima de asigurare (C. 618/85, 437/88, 1333/98, 1788/95).

Asigurarea începe cu acceptarea ofertului (C. 7964/82). Condiția, ca asigurarea să înceapă abia după plățirea primei întâi, este nevalidă (C. 3020/98, 250/99, 2198/99). Dacă obiectul asigurat se distruge în cursul celor 48 de oare, afacerea de asigurare nu e perfectă, chiar și când ofertul nu s'a respins. (C. 1128/91).

§. 469. Partida contrahentă poate cere dela asigurator emiterea unei polițe. Polița trebuie să cuprindă:

1. Numele contrahentului.
2. Numirea obiectului, la care se poate întâmpla un dezastru, care să nască paguba.
3. Întâmplarea, contra căreia se caută asigurare.

4. Suma asigurată.

5. Determinarea timpului, când asigurarea începe și când ea sfârșește.

6. Prima de asigurare.

7. Iscălitura emitenților.

Dispoziții neclare din contractul de asigurare nu se explică în favorul asiguratului (C. 721/84, 1622/92).

§. 470. Suma asigurată nu este permis să treacă peste valoarea întreagă a obiectului asigurat. Pentru ce trece peste această valoare, afacerea de asigurare e nulă.

Dacă din motivul arătat suma de asigurare se scade, prima de asigurare încă este supusă unei scăderi potrivite, iar o eventuală plată în mai mult se va restitui contrahentului.

Dacă se poate dovedi, că asigurarea s'a făcut pentru o sumă mai mare ca valoarea reală a obiectului, cu scop necinstit, toată afacerea de asigurare dă loc la nulitate. În acest caz asiguratorul nu este ținut nici să restituie primele plătite, nici o eventuală despăgubire.

Asiguratorul este în drept, a examina oricând obiectul asigurat, ca să constate valoarea aceluia.

Că asigurarea s'a făcut cu intenție necinstită pentru o sumă mai mare ca valoarea, are să dovedească asiguratorul (C. 423/96).

471. Când un obiect se asigură prin mai multe persoane pentru același timp și contra aceluiași dezastru, singuraticele asigurări sunt în întregime valabile numai până la mărimea valorii întregi a obiectului. Asiguratorii în parte garantează numai proporționat suma asigurată prin fiecare din ei față cu suma întreagă asigurată.

Dacă un obiect se asigură din nou pentru același timp și împotriva aceluiași dezastru, asigurarea, care s'a făcut mai târziu, este numai într'atât cu efect, cât asigurarea anterioară nu acopere întreaga valoare a obiectului.

Când la o asigurare multiplă asiguratul renunță la pretenziunile sale față de unul din asiguratorii, drepturile și datoriile celorlalți asiguratorii rămân neștirbite.

§. 472. Cu privire la drepturile și datoriile reciproce sunt hotărâtoare condițiile contractului de asigurare, întrucât acestea nu sunt cuprinse în acest capitol.

Dacă asigurarea anterioară acopere valoarea întreagă a obiectului, asigurarea ulterioară este fără efect. Asigurarea făcută în urmă nu poartă risic și deci nu poate pretinde nici prima. (C. 552/99).

§. 473. Stabilirea primei stă în voia liberă a partidelor.

Contrahentul este ținut, a plăti prima stabilită la timp, și în caz dubiu nu poate pretinde înmanuarea poliței înainte de achitarea primei.

Dacă polița să liberează înainte de plățirea primei, atunci această împrejurare se privește ca îngăduirea unui termen de răgaz pentru plățire.

Când s'a convenit, ca să se plătească prima în perioade de timp anumite, asiguratul poate fi acționat numai pentru plățirea ratei întâiu. (C. 7964/82, 3908/83 316/84, 87/85, 7871/88, 950/90, 932/94, 3750/95, 734/98, 892/97) Primele ulterioare nu se pot pretinde nici atunci, când asiguratul a dat pentru ele cambii sau obligațiuni. (C. 157/82, 133/90, 1518/95, 493/96, 859/96, 684/98).

§. 474. Asiguratul este obligat a comunica asiguratorului la încheierea contractului toate împrejurările ce-i sunt cunoscute, cari prin momentuoșitatea lor ar putea influența acceptarea asigurării.

Dacă asigurarea se face la mandatul sau în interesul unei a treia persoane, atunci se vor comunica asiguratorului totodată toate acele împrejurări de care persoana a treia angajată are cunoștință. Aceasta

admițându-se, că a treia persoană a fost în situație a împărtăși acele împrejurări contrahentului ce asigură în locul sau în interesul său.

Dacă contrahentul la încheierea asigurării este provocat de asigurator să întregească o coală de întrebări, atunci garantează numai pentru veracitatea răspunsurilor date la acele întrebări.

Asiguratul este obligat să comunice și acele împrejurări, care nu sunt de influență numai asupra acceptării asigurării, ci și asupra mărimii primelor. (C. 259/82, 1577/82, 163/90).

Imprejurări, cari în coala de întrebări nu sunt indicate, asiguratul nici atunci nu e obligat să le comunice, când acestea ar fi de influență asupra acceptării asigurării. (C. 163/96).

§. 475. Dacă asiguratul, sau acela care contractează pentru el asigurarea a retăcut la încheierea contractului împrejurări momentuoase (§. 474) și necunoscute asiguratorului, sau aceste împrejurări le-a împărtășit cu intenție fals, atunci asiguratorul poate, dacă n'a avut știre de inexactitatea aceasta, să atace prin pară sau prin excepție contractul, chiar și dacă dezastrul s'a întâmplat.

§. 476. Dacă dezastrul, împotriva căruia s'a încheiat afacerea de asigurare, a avut loc, atunci asiguratul imediat ce i-a venit la cunoștință întâmplarea, trebuie să anunțe aceasta fără amânare asiguratorului. Totodată asiguratul este obligat să poarte toată grija pentru micșorarea pagubei. Dacă asiguratul neglijă cu intenție această datorință, este responsabil pentru orice desavantaj provenit din această neglijență pentru asigurator.

Spesele, pe care asiguratul le-a avut cu micșorarea pagubei, asiguratorul e obligat să le restituie și în cazul, când ostenele asiguratului de a micșora dauna nu au avut nici un rezultat. Când însă obiectul nu a fost asigurat în valoare deplină atunci și speșele menționate sunt a se restituie numai proporționat sumei asigurate față cu valoarea obiectului asigurat.

O învoială în înțelesul că la caz când asiguratul ar fi neglijat să anunțe la timp pe asigurator despre dauna întâmplată, asiguratorul ar fi degajat de obligamentul despăgubirii are valoare. (C. 181/96).

§. 477. Asiguratorul este ținut, să restituie paguba obvenită în înțelesul contractului. Nu garantează însă pentru paguba provenită din vina asiguratului.

Se poate face o învoială, că asiguratorul numai atunci este obligat la restituirea daunei, când asiguratul a produs un atestat oficial despre nevinovăția sa, ev. o sentință de achitare în caz amănat. Jud. supr. 595/79, 732/81, 1042/98, 913/99).

§. 478. Suma de despăgubire se va stabili în valoare, pe care obiectele asigurate o au avut pe timpul distrugerii sau stricăciunii lor.

Când această valoare întrece suma asigurată atunci dacă obiectul s'a distrus total, se va achita numai suma asigurată. La o distrugere parțială dauna se va restituie numai proporționat sumei asigurate față cu valoarea totală a obiectelor.

O astfel de dispoziție din condițiile de asigurare, care stabilește dreptul asiguratorului de a reține din suma de despăgubire primele încă nescadente, nu are valoare (C. 123/88).

§. 479. Dacă valoarea obiectelor nu este precizată în contractul de asigurare, atunci asiguratul, are să dovedească ce valoare au avut obiectele în timpul când au fost distruse sau stricate.

Când însă valoarea obiectelor este fixată în contractul de asigurare, atunci aceasta valoare servește de normativă pentru despăgubirea ce are să se dea, dacă asiguratorul nu poate dovedi, că obiectele pe timpul distrugerii sau stricăciunii lor nu au avut valoare mai mică.

§. 480. Dacă din mai multe obiecte a căror valoare de asigurare s'a stabilit în general, unele s'au nimicit ori s'au stricat, atunci pentru despăgubirea ce

are să se dea, este hotărîtoare aceea valoare, care rezultă după detragerea prețului obiectelor încă în ființă din suma asigurată. Caz contrar ar fi numai, când asiguratorul ar putea dovedi, că obiectele au avut în vremea pagubei o valoare mai mică.

Dacă valoarea obiectelor asigurate trece peste suma de asigurare, atunci cu privire la proporția mărimii despăgubirii este hotărîtor §. 478.

§. 481. Asiguratorul este îndreptățit a evalua dauna ivită prin experti, dacă nu s'a făcut cumva altă invoială. Dacă însă asiguratorul nu face uz de acest drept în timp de 15 zile după primirea avizului de daună, atunci asiguratului îi stă în voie să evalueze dauna pe cheltuiala asiguratorului.

Până la evaluarea daunei, asiguratul n'are voie se facă astfel de dispoziții, care ar putea produce vre-o schimbare în starea obiectului asigurat.

În cazul unei pagube de grindină asiguratorul are drept să amâne evaluarea daunei până după recoltă.

§. 482. La o daună totală suma asigurată trebuie să se plătească asiguratului sau succesorilor săi de drept, contra restituirei poliței, dacă nu există altă invoială. La o pagubă parțială polița nu se înapoiază, ci contractul rămâne în vigoare până la mărirea sumei neatinse de daună.

Cu privire la termenul de plată este hotărîtoare invoirea partidelor. În lipsa unei invoieli speciale, suma de asigurare are să se plătească în timp de 15 zile după evaluarea pagubei.

Dacă asiguratorul este în întârziere cu plata, atunci are să restituie asiguratului dela termenul legal sau contractual începând interese (C. 622/99).

§. 483. Dacă asiguratorul a restituit dauna în interesul contractului, atunci intră în mod legal pentru suma acestei despăgubiri și în proporția rizicului preluat în toate drepturile, care le are asiguratul cu privire la pagubă față cu cel de al treilea.

Asiguratul este responsabil pentru orice faptă, prin care ar restrânge aceste drepturi ale asiguratorului.

(Va urmă.)

Insoțirile sistem Raiffeisen ale Sașilor din Transilvania.*)

Insoțirile săsești sistem Raiffeisen din Transilvania datează de prin anii 1880 și inițiatorul ei a fost Dr. Carl Wolff, directorul „Cassei de păstrare“ din Sibiu. Ele au început a se înființa din anul 1885 și anume în anul prim în număr de 4, toate cu responsabilitatea nelimitată a membrilor. În anul următor au urmat alte 4 insoțiri săsești, cari apoi împreună au pus bază în 1886 „Asociațiunii insoțirilor sistem Raiffeisen“. La început insoțirile acestea au prins foarte încet rădăcini în comunele rurale săsești. La anul 1880 numărul lor a crescut la 12 și în 1890 la 14. De aici încolo însă sau sporit mai rapid; la 1893 au existat deja 43 insoțiri săsești, în 1909 s'au sporit la 147, iar de prezent sunt 155. Ele au pus

*) Din conferința lui Dr. Carl Wolff, ținută în 7 crt. la congresul regnicolar al insoțirilor în Budapesta.

capăt uzurării pe sate, au scăpat număroase economii de ruină și au contribuit la conservarea și și augmentarea proprietății în sânul poporului săseșc dela sate.

La finele anului 1908 insoțirile săsești au avut rotund 6 $\frac{1}{2}$ milioane depozite spre fructificare și cu ajutorul creditului lor K 3 mil. împrumuturi, K 512,721 fonduri de rezervă și un profit net de K 117,756.

Dela anul 1905 încoace au început a se întemeia tot la inițiativa lui Dr. Wolff, în satele săsești *insoțiri de consum*, al căror număr azi este deja de 41. Ele au și o centrală în Sibiu, care le aprovizionează cu mărfuri, le îndrumă și controlează administrația prin organele sale proprii.

Lângă insoțirile de consum săsești s'a adaus în luna Februarie a. c. și o insoțire de consum urbană cu sediul în Sibiu, întemeierea căreia a fost provocată de scumpirea insuportabilă a articlilor de consum.

Afară de cele 155 insoțiri de credit și 42 insoțiri de consum, Sașii transilvăneni mai au 3 *insoțiri pentru asigurarea vitelor* și o *insoțire de piovniță*, pentru cumpărarea și vânzarea în comun a vinului. Astfel de insoțiri au fost 5, dar s'au desființat de bunăvoie în urma nimicirii viilor prin filoxeră.

Alt material statistic conferința dlui Dr. Wolff nu conține. În schimb însă se amintește în ea de repetiteori de „nobile națiune maghiară“ și de serviciile ce Sașii doresc să le facă patriei, în deosebi „nobilei națiuni maghiare“. Într'un loc se face chiar aluzie la „un al treilea“, care s'ar icul între „națiunea conducătoare“ și Sași, (Românii?) și se termină cu un citat plin de efect din imnul maghiar.

REVISTA FINANCIARA.

Situațiunea.

Sibiu, 14 Aprilie 1910.

Nici până azi nu s'a clarificat situația pieții financiare engleze și prin urmare temerile de o nouă urcare a etalonului în London încă n'au dispărut. În genere dominează părerea că și în cazul cel mai favorabil, Banca engleză va putea susține rata actuală numai până către sfârșitul lunii, și atunci va fi silită să o ridice din nou, dacă nu cumva stocul ei de aur se va spori în măsură însemnată. Mult se discută și ținuta Băncii franceze, care precum se zice numai de aceea nu ar veni în ajutorul Băncii engleze, ca să nu dea nutremânt speculațiunii exagerate în efecte. Discontul particular totuș a scăzut în London la 3 $\frac{7}{8}$ %.

Incassările Băncii imperiale germane în săptămâna întâi au fost foarte satisfăcătoare. Sumarul din 7 crt. este primaoră mai favorabil decât în anul trecut, biletele sub dare au scăzut cu 232 milioane la 963 milioane M, iar aurul s'a sporit cu 364 milioane M. Discontul particular cu toate acestea s'a urcat la 3 $\frac{1}{8}$ %.

Piața internă, atât din cauza rezervei impusă de nesiguranța pieții engleze, cât și în urma cererilor re-

clamate de noua emisiune de rentă ungară, arată oarecare încordare. Sumarul Băncii Austro-Ungare s'a ameliorat cu 56 milioane K, dar discountul particular a crescut în Viena la $3\frac{5}{16}\%$.

CRONICA.

În jurul unor catedre. „Când politicianismul ar încetă și am avea funcționari numai atâția, câți sunt de nevoie și oameni în stare a fi funcționari și când bazele de drept ale societății noastre nu vor mai necesita numărul enorm de procese intentate cu rea credință și prelungite cu rea credință și aducând câștiguri disproporționate nu numai advocaților, cari vorbesc bine, dar și celor cari tac bine și se uită bine la cine trebuie să se uite bine: când se vor face acestea, se va imputina numărul studenților dela drept. Și încă într'un caz. Când iubirea pentru știință nu va mai fi în legătură cu o catedră, atunci se vor împopora băncile facultăților de științe și litere și când băncile acestor facultăți se vor împopora, băncile facultății de drept se vor goli”.

(Din cuvântarea dlui *N. Iorga*, contra înființării unor catedre nouă la universitățile din România).

Un exemplu, despre cum eră să se numească profesorii la catedrele cele nouă și cum preocupările nenorocite politice se încuibă și în Universități, ni-l oferă cel din urmă caz de numire la catedra pentru „Istoria doctrinelor economice“ la Universitatea din Iași.

Cățiva profesori, aderenți politici, recomandă cu toată graba pe ziaristul *Vespasian Pella*, doctor în drept la Universitatea liberă din Bruxelles, ale cărei diplome nu sunt recunoscute nici în Orient.

Incercarea nu a succes.

Ministrul numește atunci, cu dela sine putere, pe dl *Albert Tașcă*, doctor în drept dela Paris, fără ca acesta să fi trecut examenul de echivalență cum cere legea.

Dl Tașcă cercându-și norocul să treacă echivalența la Iași — e respins.

În acest timp se prezintă un alt candidat, în condiții cu totul superioare, dl *Ioan Răducanu*, doctor în științele economice și financiare dela Berlin, elevul marelui economist Ad. Wagner, prezentând și o sumă de lucrări.

Cererea sa este respinsă, fără nici un motiv.

Dl Albert Tașcă trece atunci la București, prezentându-se pentru trecerea examenului de echivalență, la dl profesor *Basilescu*, care cu un gest „de sus“, îl trece peste gâră.

Astfel s'a salvat prestigiul ministerului de instrucție publică, câștigându-se o „celebritate“ pentru istoria doctrinelor economice, față de o „mediocritate“. ce este dl *I. Răducanu*, muncitorul zelos întru înaintarea economică a neamului nostru de dincolo.

*

Congresul însoțirilor de credit în Budapesta. La 7 și 8 crt. s'a ținut în Budapesta un congres regnicolar al însoțirilor de credit. Au participat peste 800 de delegați ai diferitelor însoțiri din țară, între cari și *Dr. Carl Wolff*, directorul „Căseii de păstrare“ săsești din Sibiu. Acesta a ținut și o conferință asupra însoțirilor săsești din Transilvania, din care facem câteva spicuiuri în alt loc al revistei noastre.

Oare dintre Români, indeosebi dintre cei din jurul băncilor și tovarășilor noastre, câți au avut cunoștință peste tot de ținerea acestui congres?

*

„Hațegana“, institut de credit și economii din Hațeg, în adunarea sa generală dela 17 l. tr a hotărât urcarea capitalului său societar dela K 200,000 la K 500,000.

*

Jubileul de 75 ani al unei case de păstrare. Cea mai veche cassă de păstrare din Ungaria, „Cassa de păstrare generală din Brașov“ („Kronstädter Allgemeine Sparkassa“) întemeiată la anul 1835, și-a sărbătut nu demult jubileul de 75 ani al existenței sale. Ea a dat dela întemeiere și până acum preste K $1\frac{1}{2}$ milioane spre scopuri umanitare, de binefacere și economice.

*

Falimentul unei bănci timișorene. Precum se anunță institutul „*Temesvár belvárosi takarékpénztár*“ r. t. din Timișoara, al căreia protector este Baronul Duka Geza, s'a declarat în stare de faliment. Motivul este afirmativ, detragerea creditului de reescont dar poate să fie și alte cauze mai adânci. Institutul s'a fondat la 1893 cu capital de K 200,000 și a avut Depozite spre fructificare peste K 700,000, cari probabil vor afla acoperire din active. Anul 1909 l-a încheiat cu un profit net de K 13,000 și a hotărât acum două săptămâni urcarea capitalului la K 500,000.

Banca falită a avut în administrație și o casă de amanete.

*

O nouă însoțire sătească de credit. Cu concursul „Căseii de păstrare în Mercurea“ societate pe acții, s'a înființat în 3 Aprilie a. c. o însoțire de credit în comuna *Boz*, lângă Mercurea. Până acum s'au înscris 40 membri. Venitul părților fundamentale de câte K 10 se dă conform statutelor pentru scopuri publice.

*

O nouă însoțire de consum și valorizare s'a înființat în comuna *Ucea de sus*, în comitatul Făgărașului. Ea stă în legătură cu „*Hangya*“ din Budapesta și este întemeiată cu responsabilitate limitată a membrilor. Direcțiunea se compune din domnii: *Nicolae Voila*, *Ioan Bărbat*, *George Bărbat*, *George G. Bărbat* și *Avisalon Munteanu*.

*

Fuziune. Însoțirea de antic. și credit „*Hunedoara*“ din Deva a hotărât fuziunea cu nou înființatul institut de credit soc. pe acții „*Decebal*“ din Deva.

*

Agentură poștală nouă s'a deschis la 1 crt. în comuna *Sănmiclăușul român* (Oláhszentmiklós com. Bihor). De circumscripția noiei agenturi se țin comunele: *Sănmiclăușul român*, *Berechin* (Barakony) și *Roit* (Rojt) și pusele *Káptalan-Lihárd*.

BIBLIOGRAFIE.

A apărut în editura librăriei Ciurecu, Brașov, ediția a doua a cărții de specialitate: *Procent, Promil, Intereșe și Teoria conturilor-curente*, scrisă de profesorul dela școala superioară de comerțiu *I. C. Panțu*; o carte de valoare de I—IX + 160 pagini, format octav mare. Prețul este K 3. Iată conținutul cărții:

Procentul și promitul. Termeni comerciali generali. Termeni în comerțul de mărfuri. Termeni pentru speze de afaceri, exprimate în procente. Calcularea procentului și promitului, privită din trei puncte de vedere. Procent și promil dela sută și dela miiă, cu o mulțime de exemple rezolvite. Procent și promil peste sută și peste miiă și procent și promil în sută și în miiă. Considerațiuni speciale la calcularea rabatului, precum și la alte adausuri făcute pentru prețul de vânzare. Calcularea intereselor obicinuite sau la sută. Aflarea intereselor pe an, pe luni și pe zile. Avantaje la calcularea intereselor pe zile. Divizori fixi. Divizori fixi simplificați; numeri de interese. Scontul. Uzanțele mai principale de scontare în diferite țări. Diferite exerciții de scontare. Avans pe efecte publice sau lombard. Calcularea intereselor peste sută; scontul aritmetic. Aplicarea calculării în sută a intereselor. Depuneri spre fructificare. Cassele de păstrare postale. (Afacerile lor de cec și de clearing). Afaceri de cec și de gir la diverse bănci. Contractul de cont-curent. Împărțirea conturilor-curente. Cazuri ce au să fie trecute în cont-curent. Calcularea intereselor după metoda progresivă, retrogradă și calcularea intereselor dela o scadență la alta, metoda de scară, numită și hamburgeză și engleză. Cont-curent cu articoli, cari trec peste termenul de încheiere (calcularea cu numeri roșii; retrograd și de scară). Calcularea conturilor-curente cu două feluri de procent. Diferite exemple pentru a justifica pe deplin calcularea cu două feluri de procent. Calcularea cu două feluri de procent în coloanele contului. Raționare și arătarea greșelii ce s'a făcut la calculare. Caz special, când și calcularea obicinuită în practică este corectă. Compararea acestor trei feluri de calculare. Raționare asupra acestor feluri de calculări. Calcularea conturilor-curente cu două feluri de procent, dacă sunt articoli, cari trec peste termenul de încheiere. Calcularea conturilor-curente cu un procent schimbat în decursul unei perioade de afaceri. Calcularea proviziunii, a curtajului și a speselor. Adaus de teme lucrate și exemple pentru deprinderi.

Posta Redacțiunii.

Dlui I. Epure în Cacova. Primit. I-se va face loc într'un număr viitor.

Dlui Oct. Sglimbea în Mercurea. Asemenea.

Sumar.

Chestia însoțirilor de credit. — La chestiunea băncii de asigurare. — O învinuire nedreaptă. — Legea de asigurare. — Însoțirile sistem Raiffeisen ale Sașilor din Transilvania. — *Revista financiară*: Situațiunea. — *Cronica*: În jurul unor catetre, Congresul însoțirilor de credit în Budapesta, „Hațegana“, Jubileul de 75 ani al unei casse de păstrare, Falimentul unei bănci timișorene, O nouă însoțire sâtească de credit, O nouă însoțire de consum și valorizare, Fuziune, Agentură postală nouă. — *Bibliografie*: Procent, Promil, Interese și Teoria conturilor-curente. — Poșta redacțiunii.

O absolventă

de școală super. de comerț, cu examen de maturitate, care vorbește și scrie pe lângă limba maternă română. limbile maghiară și germană, știe manua mașina de scris și stenografă, caută post sub condiții modeste.

Adresa la Redacțiunea noastră.

Nr. 108 (2—3)

„ALBINA“, institut de credit și de economii, în Sibiu.

CONCURS.

La institutul nostru sunt de ocupat

două posturi de funcționari.

Dela reflectanți se cere:

1. Să dovedească cu atestat că au absolvat o școală sup. de comerț cu examen de maturitate.
2. Să aibă praxă bună în toate afacerile de bancă și în special în contabilitatea de bancă.
3. Să poseadă pe lângă limba maternă limbile maghiară și germană în vorbire și scriere și
4. Să fie deplin sănătoși și să aibă o conduită neexcepțională.

Ofertele cu arătarea pretensiunilor de salariu etc. sunt a se înainta la direcțiunea institutului.

Prezentarea în persoană este dorită.

Nr. 103 (3—3)

Direcțiunea.

„DRĂGANUL“, institut de credit și econ. în Beiuș.

CONCURS.

Pentru ocuparea postului de **practicant** la institutul de credit și economii „*Drăganul*“ din Beiuș, prin aceasta să publică concurs cu termen până în 15 Maiu st. n. 1910.

Salariu anual K 1000.

Reflectanții la acest post au să dovedească, că au absolvat vre-o școală comercială superioară, indicând cunoștința de limbi precum și praxa ce au făcut până acum.

Acel recurent, care va dovedi o praxă mai îndelungată la alte institute, fiind ales, va fi salarizat cu K 1200 la an, și i-se va pune în prospect numirea de ofițer după un timp de probă de 6 luni.

Cererile și documentele sunt a se înainta la adresa direcțiunii „*Drăganului*“.

Nr. 110 (1—2)

Direcțiunea.

O domnișoară

cu praxă de bancă, caută post pe lângă un salariu convenabil. — Adresa la Redacțiunea „*Revistei Economice*“

Nr. 104 (2—2)

Legea Tovărășiiilor

(Legea comercială ungară artic. XXXVII: 1875 cu o introducere și îndrumări pentru înființarea tovrășiiilor)

de

Vasile C. Osvadă,

directorul însoțirii „*Agricola*“ din Hunedoara și redactorul foaiei „*Tovărășia*“ din Orăștie.

Se poate comanda la autor sau și prin administrația „*Rev. Economice*“ cu prețul de 50 fl.